# Grunnlovsforslag 43

**(2015–2016)**

Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe

**Dokument 12:43 (2015–2016)**

**Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe om nytt andre ledd i § 49 (folkeavstemning)**

Til Stortinget

## Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til at dette grunnlovsforslaget er en kopi av det sveitsiske system med folkeavstemninger. Den foreslåtte bestemmelsen overfløddiggjør vedtakelsen av formelle lover om folkeavstemning for hver gang dette viser seg ønskelig, jf. f.eks. Ot.prp.nr.79 (1993-1994) om lov om folkeavstemning over spørsmålet om Norge bør bli medlem av Den europeiske union, og den nå opphevde lov av 24. juni 1994 nr. 42.

Som Stortingets utenrikskomite fastslår (Innst.S.nr.209 (1993-1994 s. 59) Innstilling fra utenrikskomiteen om medlemskap i europeiske union), er det praksis for at det er folket – gjennom referendum – som har det avgjørende ord ved suverenitetsavgivelse:

«Fleirtalet [Arbeiderpartiet og Høyre] minner om at Stortinget har vedtatt at spørsmålet om norsk EU-medlemskap leggjast fram for folket i ein folkerøysting. Sjølv om ei slik folkerøysting formelt sett er rådgjevande, meiner fleirtalet det er demokratisk viktig, og i tråd med praksis frå folkerøystinga i 1972, at Stortinget følgjer det rådet som fleirtalet i folket gjev. Skal det norske folkestyret ha meining må Stortinget høyre på folkefleirtalet når Stortinget har vedtatt å spørre folket om råd. Stortingsrepresentantane frå Arbeidarpartiet og Høgre vil følgje det rådet folket gjev i folkerøystinga. Fleirtalet slår dermed fast at det er fleirtalet i folkerøystinga som skal avgjere om Stortinget skal slutte seg til den framlagde avtale om medlemskap eller ikkje».

Forslagsstillerne viser til at hensikten er å gi folket en sikkerhetsventil i tilfelle stortingsflertallet er i utakt med folkemeningen. Dette er i overenstemmelse med folkesuverenitetsprinsippet. Det reparerer de situasjoner der partisystemet – ved hjelp av «partipisken» – utløser parlamentariske feil. De store partier trumfer eksempelvis igjennom et vedtak på tross av at det ikke finnes flertall for forslaget slik at det ikke ville blitt vedtatt om stortingsrepresentantene var fristilt. Den etterfølgende folkeavstemning vil vise om Stortingets vedtak gav et sant bilde av folkeopinionen eller ei.

En adaptering av det sveitsiske system (som gjelder en konfederasjon av 26 kantoner), må tilpasses den norske statsforfatnings oppbygging. Det betyr at den doble mindretallsgaranti med flertall både i befolkningen totalt og i minst halvparten av kantonene i Sveits, neppe kan praktiseres her i landet.

Grunnlovfesting av retten til folkeavstemning i viktige spørsmål har vært foreslått tidligere. Stortinget nedsatte 26 juni 1917 *Den parlamentariske valgordningskommisjon*. I kommisjonens innstilling (s. 104 flg.) gjøres det først rede for tidligere forslag (fra 1892). Deretter vurderes nå-tilstanden. Kommisjonen kom til (s. 125) at det ikke var i strid med Norges parlamentariske statsskikk å innføre system med både rådgivende og bindende referenda: «Kommisjonen er enstemmig om å foreslå grunnlovfestet adgang til rådgivende eller veiledende folkeavstemning … Kommisjonens flertall, alle undtagen Skaar, tilrår at bindende folkeavstemning innføres som et ledd i vær forfatning»

Forslagsstillerne viser til dette og fremmer forslag om et nytt annet ledd i grl. § 49. Folkeavstemningene skal dels være bindende og dels rådgivende. Stortinget avgjør dette i hvert enkelt tilfelle. Mht. stemmeovervekt må situasjonen konstitusjonelt sett være slik at det kreves et kvalifisert flertall for å avgi suvereni-

Midlertidig

tet, mens det kreves alminnelig flertall for å beholde suverenitet.

## Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Grunnloven § 49 nytt andre ledd skal lyde:

Folket kan gjennom folkeavstemning sette til side nye lovvedtak og vedtak om Norges tilslutning til traktater. En slik folkeavstemning skal avholdes dersom minst 100 000 statsborgere krever det. Folkeavstemningen er gyldig dersom minst 40 prosent av de stemmeberettigede har stemt.

–

Folket kan gjennom folkerøysting setje til side nytt lovvedtak og vedtak om Noregs tilslutnad til traktatar. Ei slik folkerøysting skal haldast dersom minst 100 000 statsborgarar krev det. Folkerøystinga er gyldig dersom minst 40 prosent av dei røysteføre har røysta.

Grunnloven § 49 andre ledd blir nytt tredje ledd.

30. september 2016

Midlertidig

www.stortinget.no 07 Media – 07.no